

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Published by
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd>

Kış 2021/ 8-4
<https://doi.org/10.46868/atdd.192>

Avrasya Ekonomik Birliği Çerçevesinde İşçi Göçlerin Düzenlenmesi

Ayna A. Arslan*
ORCID:0000-0002-8113-7468

Öz

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla şekillenen yeni dünya düzeni tek kutuplu hâle gelirken Rusya, bölgesel etkisinin bir nebze de olsa zayıflamasını hiçbir zaman kabullenmemiştir. Bu sebeple yeni arayışlara giren Rusya birtakım bölgesel kuruluşlar kurmayı hedeflemiştir. Öncelik ekonomik kuruluşlara verilmiştir ve Avrasya olarak nitelendirilen coğrafyada yeni ekonomik güç oluşmuştur. Üye ülkeler arasındaki ekonomik entegrasyonun amaçladığı vurgulanan Avrasya Ekonomik Birliği Rusya, Kazakistan ve Belarus öncülüğünde kurulmuştur. Bu çalışmada Avrasya'da ortaya çıkan işçi göçleri, Avrasya Ekonomik Birliği çerçevesinde çeşitli yönleriyle ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrasya Ekonomik Birliği, işçi göçü, Rusya, N. Nazarbayev, Uluslararası kuruluş

Gönderme Tarihi: 20/11/2021

Kabul Tarihi:22/12/2021

* Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul-Türkiye,ayna.arslan@istanbul.edu.tr

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

Arslan, A. Ayna. "Avrasya Ekonomik Birliği Çerçevesinde İşçi Göçlerin Düzenlenmesi." *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8-4, 2021, ss.1802-1812.

Regulation of Labor Migration in The Framework of The Eurasian Economic Union

Ayna A. Arslan*
ORCID:0000-0002-8113-7468

Abstract

While the new world order shaped by the disintegration of the Soviet Union became unipolar, Russia has never accepted the weakening of its regional influence, even a little. For this reason, Russia, which entered in to new searches, aimed to establish some regional institutions. Priority has been given to economic institutions, and a new economic power has emerged in the geography defined as Eurasia. The Eurasian Economic Union, which emphasized the aim of economic integration between member countries, was established under the leadership Russia, Kazakhstan, and Belarus. In this work, labor migrations that emerged in Eurasia are discussed in various aspects within the framework of the Eurasian Economic Union.

Keywords: Eurasian Economic Union, Labor migrants, Russia, N. Nazarbayev, International organization

Received Date: 20/11/2021

Accepted Date: 22/12/2021

* Associate professor, Istanbul University Institute of Turkic Studies, Istanbul-Turkey,ayna.arslan@istanbul.edu.tr

You can refer to this article as follows:

Arslan, A. Ayna. ‘Avrasya Ekonomik Birliği Çerçevesinde İşçi Göçlerin Düzenlenmesi.’ *Academic Journal of History and Idea*, 8-4, 2021, pp.1802-1812.

Регулирование трудовой миграции в рамках Евразийского экономического союза

Ayna A. Arslan*
ORCID:0000-0002-8113-7468

Резюме

В то время как новый мировой порядок, сформированный распадом Советского Союза, стал однополярным, Россия никогда не смирялась с ослаблением своего регионального влияния, даже незначительным. По этой причине Россия, вступившая в новые поиски, стремилась создать некоторые региональные институты. Приоритет был отдан экономическим институтам, и в географии, определяемой как Евразия, появилась новая экономическая сила. Евразийский экономический союз, в котором подчеркивалась цель экономической интеграции между странами-участницами, был создан под руководством России, Казахстана и Беларуси. В данной работе трудовые миграции, возникшие в Евразии, обсуждаются в различных аспектах в рамках Евразийского экономического союза.

Ключевые слова: Евразийский экономический союз, Трудовые мигранты, Россия, Н. Назарбаев, Международная организация

Получено: 20/11/2021

Принято: 22/12/2021

*Доцент, Институт тюркологии Стамбульского университета, Стамбул-Турция, ayna.arslan@istanbul.edu.tr

Ссылка на статью:

Arslan, A. Ayna. "Avrasya Ekonomik Birliği Çerçevesinde İşçi Göçlerin Düzenlenmesi." *Академическая история и мысль*, 8-4, 2021, сс.1802-1812.

Giriş

Avrasya Ekonomik Birliği (AEB), katılımcı ülkelerin ekonomilerinin istikrarlı gelişimi için koşulları sağlama ve bu ülkelerde yaşam standartlarını iyileştirme amacıyla kurulmuş uluslararası bir müessesedir. Her ne kadar Avrasya Ekonomik Birliği, Avrupa ve diğer bölgelerde yerel entegrasyon birliklerini model olarak aldığı varsayılsa da¹ jeopolitik açıdan farklı biçimlerde yorumlanabilir. Mesela Avrasya Birliği için Rusya'nın 2000 yılı sonrası dış politikasının temel ideolojisi olan ve Yeni Avrasyacılıđı² içeren bir örgüt olduğu iddiası bulunmaktadır.³

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla eski Sovyet coğrafyasında ekonomik entegrasyon fikri farklı bölgesel kuruluşlarca kabul edilmiştir. Özellikle post-sovyet ülkelerinin neredeyse tamamını birleştiren Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)⁴ bünyesinde yapılması beklenen girişimler tamamıyla yerine getirilememiştir.

Avrasya Ekonomik Birliği projesi ile ilgili ilk fikir, 1994 yılında Nursultan Nazarbayev tarafından Moskova Devlet Üniversitesinde yaptığı konuşması sırasında ortaya konulmuştur. Ancak o dönem için bu fikrin ciddi olarak kabul görmediği anlaşılmaktadır.⁵ Katılımcı ülkelerin her biri, istikrarlı bir gelecek oluşturmak üzere Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) üye devletleri tarafından yeni bir entegrasyon birliği oluşturmayı amaçlayan bir kurum oluşturmayı hedeflemiştir.⁶ Nazarbayev'e göre bu birlik, kültürel faktörlerin büyük

¹ A. E. Morozova, "ES kak Primer Razvitiya dlya Evraziyskogo Soyuz", *Vestnik Tomskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, Tomskiy Gosudarstvennyy Universitet, No 1 (17), Tomsk 2012, s. 108-109.

² Yeni Avrasyacılık ile ilgili bkz: Mark Bassin, "Klasik' ve 'Yeni' Avrasyacılık: Geçmişten Gelen Devamlılık", (çev. Özgür Tüfekçi), *Bilge Strateji*, C. 2, S. 4, Bilgesam Yayınları, İstanbul 2011, s. 117-135; Salih Yılmaz, "Yeni Avrasyacılık ve Rusya", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 34, 2015, s. 111-120.

³ Elnur İsmayıl, "Rusya'nın Avrasya Birliği Politikası", *Avrasya Etütleri*, C.22, No 49 Hangar Marka İletişim Reklam Hizmetleri Yayıncılık Ltd.Şti, Ankara 2016-1, s. 130-131.

⁴ Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) 8 Aralık 1991'de kurulmuş olan BDT ile Sovyetler Birliği resmen dağılmış oldu. Detaylı bilgi için bk. <https://cis.minsk.by/site/about-cis> (12.12.2021).

⁵ Samat Aliyev, *Trudovaya Migracia i Socialnaya Obespecheniye Trudyashihsya v Evraziyskom Ekonomicheskom Soyuz*, Evraziyskaya Ekonomiçesky Komissiya, Moskva 2016, s. 9.

⁶ N. Nazarbayev, *Evrasiyskiy Soyuz: idei, praktika, perspektivi 1994-1997*, Fond Sodeystviya Razvitiyu Sotsial'nih i Politiceskih Nauk, Moskva 1997, s. 480.

önemini reddetmeden ekonomik pragmatizm temelinde birleşmeliydi. Ayrıca ekonomik çıkarların entegrasyon süreçlerinin ana unsuru hâline geldiğini söyleyen Nazarbayev, her devletin bağımsız bir şekilde entegrasyon ihtiyacını belirleyip yerine getirmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Nazarbayev'in bu kanaate ulaşmasına sebep, AEB'nin başlangıçta birbirlerinin iç işlerine karışmayan, egemenliklerine saygı duyan eşit devletler birliği olarak planlandığını göstermektedir. Bu durumun gerçekleşmesini Birlik içerisinde uluslar üstü birimler oluşturmakta gören Nazarbayev, bu sayede tüm üye ülkelerin çıkarlarının eşit şekilde gözetileceğine de vurgu yapmıştır.⁷

Avrasya entegrasyonu fikrinin gerçekleşmesi birkaç aşamadan geçmiştir. İlk olarak Kazakistan, Rusya ve Belarus tarafından Gümrük Birliği (2010) akabinde Ortak Ekonomik Alan (2012) oluşturulmuş, 29 Mayıs 2014 tarihinde ise bu ülkelerin entegrasyonunun devamı olarak Avrasya Ekonomik Birliği anlaşması imzalanmıştır. Böylece sermaye, mal, hizmet ve insanların serbest dolaşımını sağlamayı temel amaç olarak belirleyen Avrasya Ekonomik Birliği, 2015 yılında kurulmuştur.⁸ Aynı yıl Avrasya Ekonomik Birliği'ne Kırgızistan ve Ermenistan dâhil olmuştur.⁹ 2017 yılı verilerine göre Avrasya Ekonomik Birliği örgütünün nüfusu Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Belarus ve Ermenistan nüfusu ile birlikte 182.731.710 kişi olmuştur.¹⁰

BDT'ye üye ülkelerden Belarus, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Rusya bölgesel düzeyde ekonomik ve sosyal alanları kapsayan entegrasyon projelerini işletmeye çalışmaktadır. Buna rağmen ekonomik entegrasyon doğrultusunda, aynı zamanda göç konusunda meydana gelen sorunların çözülmesinde Avrasya Ekonomik Birliği'nin önemli bir bölgesel mekanizma olduğu ileri sürülmektedir. Bu yüzden göçmenlerin haklarının korunması ve sosyal güvenlik konularında pozitif avantajlar sağlayan örgütün, siyasi bir birlik olmaktan öte daha çok ekonomik ve sosyal boyutları olan bir oluşum olduğu düşünülmektedir. Bilindiği üzere yıllar boyunca kademeli bir şekilde kurulup geliştirilen Avrasya Ekonomik Birliği örgütü, Orta Asya coğrafyasında ağırlıklı olarak Rusya'nın liderlik ettiği tek örgüt değildir. Benzer şekilde Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ve Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü de bu minvalde faaliyetlerine devam etmektedir.

⁷ N. Nazarbayev, *a.g.e.*, s.480.

⁸ Yevraziyskiy Ekonomiçeskiy Soyuz. Voprosı i Otvetı. Tsıfır i Faktı http://www.eurasiancommission.org/ru/Documents/eaes_voprosy_otvety.pdf(12.12.2021).

⁹ S. Aliyev, *a.g.e.*, s.9.

¹⁰ D. Olgina, *Problemi i Perspektivi Razvitiya Evroziyskogo Soyuzı v Kontekste İntegratsionnih Protsessov na Postsovetskom Prostranstve*, Uralskiy Gosudarstvenniy Pedagogiçeskiy Universitet, Yekaterinburg 2016, s. 36-38.; Chislenost Postoyannogo Naseleniya www.eurasiancommission.org/ru/act/integr/makroe (30.09.2021).

Ortak iş gücü piyasasının işletilmesi için sosyal sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, Avrasya iş birliğinin kurulması, göçmen işçilere çalıştığı ülke vatandaşları ile sosyal koruma ve istihdam konusunda aynı hakları verecek ortak bir iş gücü piyasasına geçilmesi için en uygun koşullar yaratacaktır.¹¹

Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye ülkeler, vatandaşlarının örgüt içerisinde herhangi bir özel belge gerektirmeden buldukları ülke vatandaşları ile eşit istihdam haklarına sahip olacaklarına dair anlaşma ile birlikte 30 günden az bulunmaları hâlinde kaldıkları yerde kayıt olma zorunluluğundan muaf tutulacaktır. İşçi göçmenler ve aileleri zorunlu sağlık sigorta poliçelerine sahip olmaları durumunda tıbbi bakımdan ve bedava ambulans hizmetinden yararlanabilecektir. Okul çağındaki çocuklarının da buldukları ülke vatandaşları ile eşit şekilde eğitim hakkına sahip olmaları Örgütün entegrasyon faaliyetleri arasında zikredilebilir. Pedagoji, hukuk, tıp ve eczacılık alanları dışında neredeyse tüm meslekî grupların örgüte üye ülkelerdeki geçerlilikleri korunacaktır.

Yukarıdaki şartlar ile Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye ülkeler ortak bir iş gücü pazarının temelini atmıştır. Avrasya Ekonomik Birliği'nin kurulmasının hemen akabinde serbest işçi göçüne müsaade edilmesi ekonomik kalkınmanın önemli bir kaynağı olarak görülmüştür. Ancak buna rağmen işçilerin serbest dolaşımını engelleyen birtakım zorluklar da yok değildir. Mesela Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye ülkeleri arasında farklılık gösteren emeklilik sistemine dair ortak bir karar beş sene sonra alınabilmektedir. Bu karara göre her ülke kendi sınırları dâhilinde çalışan işçinin biriken emekli maaşının bir kısmını işçinin ülkesine gönderecektir.¹²

Ortak iş gücü piyasasının işletilmesi için sosyal sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bu bakımdan Avrasya Ekonomik Birliği'nin kurulması, göçmen işçilere çalıştığı ülke vatandaşları ile sosyal koruma ve istihdam konusunda aynı hakları verecek ortak bir iş gücü piyasasına geçmek için uygun koşullar sağlayabilecektir.¹³

Bir türlü nihai çözüme kavuşamayan serbest işçi dolaşımını neticesindeki iş gücü kıtlığı karşısında ekonomik entegrasyon çerçevesinde emek gücünün serbest dolaşımına engel olacak faktörlerin ortadan kaldırılması ile ilgili fikirler ortaya atılmıştır. Bu sebeplerden dolayı post-sovyet coğrafyasında entegrasyon süreçlerinin başarılı bir şekilde devam

¹¹ D. Olgina, a.g.m., s.70.

¹² Anastasiya Pogorel'skaya, "Trudovaya Migratsiya na Evraziyskom Prostranstve v XX-naçale XXI vekov", *Sovremennaya Evropa*, Rossiyaskaya Akademiya Nauk, No 2, Moskva 2020, s. 93-94.

¹³ A. Pogorel'skaya, a.g.m., s.70.

etmesinin göç süreçlerini doğru yönetmeye ve göçmenlerin haklarını korumaya imkan vermesi de ümit edilmiştir.¹⁴ Avrasya Ekonomik Birliği sözleşmesinde belirlenen hükümlerin yerine getirilmesindeki sorunlar ise ülkelerin ekonomik gelişim seviyesine bağlı kalmaktadır.¹⁵

Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye ülkelerin temel sosyal ve ekonomik göstergelerine bakıldığında ekonomik gelişim açısından ülkeler arasında dengesizlikler göze çarpmaktadır. Özellikle ülkelerin Gayrisafi Millî hâsıla arasındaki uçurumlar ve ortalama maaş göstergeleri dikkat çekmektedir. Ülkelerin gelişim düzeyi ve yaşam standartları arasındaki farklılıklar göçlerin devam etmesine neden olmaktadır.¹⁶ Son zamanlarda meydana gelen ekonomik kriz sonucunda Rusya piyasasında yabancı emek gücü talebinde düşüş görülse de iş gücü fazlası sorunlarıyla karşılaşan Orta Asya ülkeleri için Rusya'nın iş gücü piyasası cazibesini korumaktadır. Zira BDT ülkelerinden gelen göçmen işçiler için açık olan iş yerlerinin büyük kısmı yüksek nitelikli uzmanları talep etmemektedir. Örneğin 2014 yılında Rusya emek piyasasında göçmen işçilere talep azaldığında bile Federal Göç Servisi verilerine göre, 11,1 milyon yabancı bulunmaktaydı. Bunların 3,7 milyonu yasa dışı göçmen olarak nitelendirilmiştir.¹⁷ İş gücü piyasasının, ortak ekonomik alanın ayrılmaz bir unsuru olması dolayısıyla göç sürecinin yasal olarak düzenlenmesi Avrasya Ekonomik Birliği faaliyetlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

2015 yılında Avrasya Ekonomik Birliği'nin resmen yürürlüğe girmesiyle göç sorunlarını düzenlemekte yeni perspektifler ortaya çıkmıştır. Bu perspektiflerin Avrasya Birliği sınırlarının içindeki sermaye, mal, hizmet ve insanların serbest dolaşımına imkân veren mekanizmalarla ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca sosyal, demografik ve ekonomik alanları kapsayan uyum politikalarının gerçekleştirilmesi için de çalışmalar yapılmaktadır.¹⁸

Bilindiği üzere ortak iş gücü piyasasının oluşumu karmaşık bir süreçtir. Burada iş gücü veya insan faktörünün rolünün artmasıyla beraber, ülkeler arasında başka entegrasyon sistemlerinin, mesela gümrük, finansal, bilgi sistemlerinin ve yeni teknolojilerin uyumlu

¹⁴ Natalya Voronina, "Vneshnyaya Trudovaya Migraciya v Usloviah Evraziyskoy İntegratsii: Pravovye Aspekty", *Trudy Instituta Gosudarstva i Prava Ran*, İstitut Gosudarstva i Prava, No 1, Moskova 2007, s. 95, 99.

¹⁵ N. Voronina, a.g.m., s. 95.

¹⁶ http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Pages/labor (12.12.2021).

¹⁷ Elena Chernenko, "Osobennosti Migratsionnyh Protsesov v Evraziyskom Ekonmicheskom Soyuze", *Vestnik Moskovskogo Gumanitarno-Ekonomicheskogo Instituta*, Moskovskiy Gumanitarno-Ekonomičeskiy İstitut, Moskova 2015, No:1, s. 3-4.

¹⁸ Anatoly Topilin, "Obschy Rynok Truda i Migraciya: Novye Vozmojnosti v Ramkah EAES", *Vestnik Samarskogo Ekonomicheskogo Universiteta, Gosudarstvennyy Ekonomičeskiy Universitet*, No. 10 (132), Samara 2015, s. 69.

olarak gelişimine ihtiyaç duyulmaktadır.¹⁹ Ortak iş gücü piyasasının oluşumu demografik sorunları çözenin de bir yolu olarak düşünülmektedir.²⁰ Rusya'da 14 yaş altındaki genç nüfusun payı %15'tir. Bu grup Kazakistan ve Kırgızistan'da ise yaklaşık iki kat fazla olarak nüfusun %25'lik ve %29'luk payını oluşturmaktadır. Böyle bir demografik durumun devam etmesi, Rusya'nın ekonomik aktif nüfus kıtlığı çekeceği ve gittikçe artan emeklileri geçindirmek için emeklilik fonlarını doldurma sorununun ortaya çıkacağı öngörülmektedir.²¹ Ortak bir iş gücü piyasasını oluşturmak için, AEB kapsamında göç alanında da ortak bir politika gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla AEB hakkındaki anlaşmada aşağıdaki önlemler ele alınmaktadır:²²

Rusya örneği incelenecek olursa, AEB kapsamında yapılan anlaşmalara göre örgüte üye devletlerin vatandaşları, çalışmak amacıyla Rusya'ya geldiğinde ülkeye giriş amacını çalışmak olarak belirtmesi gerekir. Bu gruba dâhil kişi ve ailelerinin ülkede kalış süresi iş sözleşmesi veya özel hukuk sözleşmesinin süresine bağlı olmaktadır. Böylece üye ülkelerin vatandaşları, çalışma izni ve patent almak, Rusça, Rusya tarihi ve Rusya Federasyonu mevzuatı sınavına girmek, ayrıca kendi imkânlarıyla sağlık sigortasını almak gibi zorunlu şartlardan muaf tutulmaktadır.²³ AEB çerçevesinde işçi göçleriyle ilgili durum şu şekilde özetlenebilir: Avrasya'da ortak bir iş gücü piyasasının oluşturulması, bölgedeki emeğin daha verimli bir şekilde kullanılmasına imkân vermektedir ve emek ilişkilerinin daha şeffaf olması beklenmektedir. AEB çerçevesinde emek göçlerinin artması bir yandan nüfusun yaşlanma sorununa (bilhassa Rusya Federasyonu için) çözüm bulmakta ve yerli nüfusun çalışmadığı alanların göçmenler (özellikle Kırgızistanlı işçiler) sayesinde işletilmesine imkân vermektedir. Bürokratik işlemler tamamıyla ortadan kaldırılamasa da azaltılmasından dolayı göçmen işçilerin yasal olarak çalışmasında ve AEB'e üye ülkelerin bütçelerinde artış beklenmektedir. Aynı zamanda yolsuzluk ve yasa dışı faaliyetlerin azalması ümit edilmektedir.²⁴ Avrasya Ekonomik İşbirliği antlaşması, göçmen işçilerin haklarının daha geniş bir biçimde düzenlenmesine, sosyal bakımdan korunmasına imkân verecek post-sovyet coğrafyasındaki başarılı entegrasyon örneği olarak kabul edilebilir.

¹⁹ A. Topolin, a.g.m., s. 69-70.

²⁰ E. Chernenko, a.g.m., s.12.

²¹ Tatiana Karabchuk, Vvedeniye Obshchego PensionnogoProstranstva v Stranakh Eevraziyskogo Ekonomicheskogo Soyuza:Naskol'ko Eto Vazhno i Kakovy Posledstviya?", *Evrasiyskiy Ekonomicheskiy Soyuz*, Moskva 2015, s. 8.

²² S. Aliyev, a.g.e., s. 9

²³ S.Aliyev, a.g.e., s. 37.

²⁴ E. Chernenko, a.g.m., s. 12.

Sonuç

Avrasya Ekonomik Birliği'nin faaliyet alanları; birlik içerisindeki sermaye, mal, hizmet ve insanların serbest dolaşımı olarak dört ilke temelinde gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla Avrasya Ekonomik Birliği'nin önemli faaliyetlerinden birisi emek göçlerini düzenlemektedir. Bu bağlamda Avrasya Ekonomik Birliği göçmen işçi odaklı bir politika gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ülkeler arasında vizesiz seyahat imkânının uygulanması ile beraber, göçmen işçilerin daha geniş haklara sahip olmasına olanak tanınmıştır. Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye ülkeler kendi aralarında vatandaşlarının diplomalarını karşılıklı olarak tanıma, ayrıca yabancı işçiler için uygulanan çalışma izinleri olmaksızın işe alma konusunda anlaşmıştır. Göçmen işçi artık çalışmak amacıyla geldiği ülkede doğrudan işveren ile sözleşme yaparak işe başlama hakkına sahip olmaktadır. Buna ek olarak göç alıcı ülke, çalışmaya gelen göçmen işçilerin, kendi vatandaşlarıyla eşit seviyede sosyal bakımdan korunmasını kanuni bir hak olarak kabul etmektedir. Böylece işçilerin yasal olarak iş bulmasını kolaylaştırmak, yasa dışı göçleri azaltmak, bazı durumlarda hassas grup hâline gelen göçmen işçilerin haklarını korumak için gerekli adımlar atılmaktadır.

Öte yandan, her ne kadar birtakım adımlar atılsa da bütününe bakıldığında söz konusu gelişmeler yetersizdir. Ülkeler arası işçi göçünü daha sağlıklı hâle getirmek için bütün Orta Asya Cumhuriyetleri'nin Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye olması gerekmektedir. Hatta Türkiye'nin en az gözlemci olarak Avrasya Ekonomik Birliği'ne katılması çok faydalı olacaktır. Bu bağlamda göçmen işçilerin haklarının daha sağlıklı bir şekilde korunacağı ve geliştirileceği kanaatindeyim. Bununla beraber üye ülkelerinin ihtiyaç duyulan alanlarda nitelikli işçi yetiştirmek için karşılıklı eğitim kurumlarının çoğaltılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- ALİYEV, S., *Trudovaya Migracia i Socialnaya Obespeçeheniye Trudyashihsya v Evraziyskom Ekonomicheskom Soyuze*, Evraziyskaya Ekonomičesky Komissiya, Moskva 2016.
- BASSİN, M., “Klasik’ ve ‘Yeni’ Avrasyacılık: Geçmişten Gelen Devamlılık”, (çev. Özgür Tüfekçi), Bilge Strateji, C. 2, S. 4, Bilgesam Yayınları, İstanbul 2011.
- CHERNENKO, E., “Osobnosti Migratsionnyh Protsssov v Evraziyskom Ekonomicheskom Soyuze”, *Vestnik Moskovskogo Gumanitarno-Ekonomicheskogo Instituta, Moskovskiy Gumanitarno-Ekonomičeskiy Institut*, 2015, No:1, s. 3-4.
- İSMAYIL, E., “Rusya’nın Avrasya Birliği Politikası”, *Avrasya Etütleri*, C. 22, No 49 *Hangar Marka İletişim Reklam Hizmetleri Yayıncılık Ltd.Şti*, Ankara 2016-1, s. 130-131.
- KARABÇUK, T., *Vvedeniye Obşego Pensionnogo Prostranstva v Stranakh Yevraziyskogo Ekonomicheskogo Soyuz: Naskol’ko Eto Vazhno i Kakovy Posledstviya?*, Evraziyskiy Ekonomičeskiy Soyuz, Moskva 2015.
- MOROZOVA, A.E., “ES kak Primer Razvitiya dlya Evraziyskogo Soyuz, Vestnik Tomskogo Gosudarstbenno Universiteta”, *Tomskiy Gosudarstvennyy Universitet*, No 1 (17), Tomsk 2012, s.108-109.
- NAZARBAYEV, N., *Evrasiyskiy Soyuz: idei, praktika, perspektivi 1994-1997, Fond Sodeystviya Razvitiyu Sotsial’nih i Politiçeskih*, Nauk, Moskva 1997.
- OLGİNA, D., “Problemi i Perspektivi Razvitiya Evraziyskogo Soyuz v Kontekste İntegratsionnih Protsssov na Postsovetskom Prostranstve”, *Uralskiy Gosudarstvennyy Pedagogičeskiy Universitet*, Yekaterinburg 2016, s. 36-38.

POGOREL'SKAYA, A., "Trudovaya Migratsiya na Evraziyskom Prostranstve v XX-naçale XXI vekov", *Sovremennaya Evropa*, Rossiyskaya Akademiya Nauk, No 2, Moskva 2020, s. 93-94.

TOPİLİN, A., "Obshy Rynok Truda i Migraciya: Novye Vozmojnosti v Ramkah EAES" Vestnik Samarskogo Ekonomicheskogo Universiteta, *Samarskiy Ekonomicheskiy Universitet*, No 10 (132), Samara 2015.

VORONİNA, N., "Vneshnyaya Trudovaya Migracia v Usloviah Evraziyskoy İntegratsii: Pravovye Aspekty", *Trudy Instituta Gosudarstva i Prava Ran*, Institut Gosudarstva i Prava, No 1, Moskova 2007, s.95- 99.

YILMAZ, S., "Yeni Avrasyacılık ve Rusya", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 34, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi yayınları, Muğla 2015, s. 111-120.

[http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/e\(30.09.2021\)](http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/e(30.09.2021)).

<https://cis.minsk.by/site/about-cis> (12.12.2021).

http://www.eurasiancommission.org/ru/Documents/eaes_voprosy_otve(12.12.2021).

www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stion.aspx (30.09.2021).

http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dmarket.aspx(12.12.2021).